

תקציר מנהלים

פרויקט צינור ה-EastMed - להולכת גז מחצבים מישראל לאירופה - מהווה איום קטלני לא רק בגלל תרומתו לפליטות גזי חממה ולמשבר האקלים, אלא גם על היציבות המדינית והשלום באירופה. ובכל זאת, האיחוד האירופי תומך בפרויקט כבר עשור ומונה אותו ברשימת הפרויקטים בעלי עניין משותף (PCI) מאז 2013. קידוחי גז ונפט במזרח הים התיכון והתוכנית לבנות צינורות חדשים מחריפים את המתחים הגיאופוליטיים בקרבם, ובכך מאיצים את המיליטריזציה של האזור כולו. דוח זה מראה שאם פרויקט EastMed ייושם, הוא יזין עוד יותר את מלחמות הדלק ואת המשבר האקלימי.

האיחוד האירופי רואה בקידום השלום ערך מרכזי, אך הנציבות האירופית מעולם לא אמדה את ההשפעה הגיאופוליטית של מיזמי תשתיות דלקי המאובנים הבינלאומיות החדשות שבהם היא מתכוונת לתמוך. בדוח זה גרינפיס מספקת לא רק הוכחה מוצקה לטענה שצינור EastMed יחמיר את מצב החירום האקלימי ויפגע במטרות הירוקות של האיחוד האירופי, אלא גם את הניתוח הראשון של ההשפעה השלילית של פרויקט בינלאומי של תשתיות להולכת דלקי מאובנים על הקונפליקטים הגיאופוליטיים בתוך האיחוד האירופי. פרויקט הקמת הצינור מהווה סוגיית אבטחה נפיצה באזור, כשהוא מזרז ומעצים קונפליקטים קיימים.

במישור הגיאופוליטי, נקבע בדוח כי:

- צינור EastMed מחמיר את הסיכון לעימות צבאי בין טורקיה לבין יוון לגבי סימון גבולותיהן הימיים. יוון וטורקיה מעולם לא הסכימו על האזורים הכלכליים הבלעדיים שלהן ושתייהן בחרו בהרתעה צבאית כאמצעי לאכיפת תביעותיהן. המסלול של מקטע הצינור היווני-קפריסאי יחצה אזורים ימיים שנויים במחלוקת. בנייתו תזין את המחלוקת על הגבול הימי בין יוון לבין טורקיה ועלולה לתעדף את יוון, ולמעשה להגביל את גישתה של טורקיה למזרח הים התיכון.
 - פרויקט הצינור צפוי להחריף את הקונפליקט המתמשך בין קפריסין היוונית לבין קפריסין הטורקית לגבי השליטה באי. הפרויקט ייטיב מאוד עם קפריסין היוונית וימצק את תביעותיה הימיות. בשנים האחרונות הובילו קידוחי גז להגברת המתחים בין שני הצדדים ולנוכחות צבאית מוגברת באזור הימי, במיוחד מאז שקפריסין היוונית וקפריסין הטורקית העניקו לחברות דלקי מאובנים היתרי קידוח באזורים ימיים חופפים. בניית הצינור להולכת גז מהאזור תחליש את מעמדה של קפריסין הטורקית ולמעשה תגביל את גישתה הימית ולא תאפשר הכנסות מקידוחים תת-ימיים. ערעור של קפריסין הטורקית מגביר את הסיכון שטורקיה תבחר לנקוט באמצעים צבאיים.
 - כפי שהוכיחה המתקפה על צינור הגז נורד סטרים בשנת 2022, התשתית הפיזית של צינור EastMed עלולה להפוך למטרה צבאית ישירה, הן מבחינת המתח האזורי והן מבחינה גלובאלית, בהתחשב בעימות המסלים בין רוסיה לבין ארה"ב, נאט"ו והאיחוד האירופי.
- האפשרות שצינור הגז EastMed יוליך גז מחצבים לשוק האירופי תורמת לחוסר הביטחון הכללי באזור, בכך שהיא מתדלקת את מירוץ החימוש ובכך תורמת לסיכון לעימותים מזוינים. היכולות הצבאיות של יוון, טורקיה, ישראל ומצרים התקדמו מאז 2010 וחילות הים שלהן גדלו מאוד. מספר התרגילים הצבאיים הקשורים במישורין

להגנה הגבולות הימיים גדל, כמו גם מספר הסכמי ההגנה עם מדינות שלישיות.

בפן האקלימי, דוח זה חישב ומצא כי:

- פליטות גזי החממה הכוללות מגז מחצבים שיסופק דרך צינור EastMed - לרבות דליפת המתאן - יגיעו למקבילה של 27.7 מיליון טונות CO₂ בשנה: כמות נמוכה רק במעט מהפליטות של המזהמת הגדולה ביותר באיחוד האירופי, תחנת הכוח הפחמית Belchatów בפולין.
- ב-21 השנים בין השלמתו הצפויה של צינור EastMed (2028) לבין 2050, השנה שבה האיחוד האירופי שואף להגיע לניטראליות פחמנית, הצינור יהווה 11.5% מיתרת תקציב ה-CO₂ הזמינה לאיחוד האירופי כולו כדי לעמוד ביעד של 1.5°C.
- אם הצינור יוליך תמהיל של 80% גז מחצבים ו-20% מימן, הפליטות הלא-מוקדיות יהיו כפולות מהפליטות של הולכת גז מחצבים בלבד. פליטות אלה יתווספו לפליטות ממקור האנרגיה ותהליך הפקת המימן.
- פרויקט תשתית זה לא יעזור לאירופה להפחית את התלות שלה בגז רוסי בטווח הקצר והבינוני, כיוון שהשלמתו צפויה בשנת 2028 לפחות. עד שניתן יהיה להפעיל את צינור EastMed, הביקוש הכולל לגז באיחוד האירופי כבר צפוי להיות נמוך הרבה יותר וכבר לא יהיה צורך באספקה הנוספת של גז מאובנים דרך EastMed להבטחת אספקה לאיחוד האירופי. על מנת ליצור אספקה בטוחה בשלב ההתנתקות מהגז הרוסי תוך הפחתת החולשה הכלכלית שלו ומאבק במשבר האקלים, האיחוד האירופי צריך לשקול השקעות נוספות באנרגיה מתחדשת וחסכונות אנרגיה נוספים, במקום תשתית גז חדשה ויקרה.

אין ספק שבניית צינור EastMed תרחיק את האיחוד האירופי מיעדיו בתחום הפחתת הפליטות, תוך איום על המטרה של הסכם פריז להגביל את ההתחממות ל-1.5°C. אם האיחוד האירופי יתעקש לתכנן את התשתית הזו, הוא יוביל את עצמו בוודאות לתלות עתידית בדלקי מאובנים, תוך החמרת המשבר האקלימי והגדלת הסיכון למלחמה באירופה במקום לקדם שלום.

זאת הסיבה לכך שגרינפיס קוראת לנציבות האירופית:

- לחייב אומדני סיכון-קונפליקט מקיפים במיזמי דלקים מאובנים בינלאומיים מועדפים;
- להפסיק את התמיכה והמימון של פרויקט EastMed להולכת גז מחצבים;
- להחריג את צינור EastMed מרשימת ה-PCI החדשה.

